

Ole Granholm

Gamlakarleby år 1766

Första seglationssäsongen efter stapelfriheten

Försommaren 1766 väntar ett tiotal jakter och skutor i Gamlakarleby stads hamn på små lastbåtar som transporterar tunnvis med tjära till fartygen för frakt till Stockholm. Dessutom väntar sju splitternya, nästan fullständigt utrustade handelsskepp på en besättning som kan segla dem till Stockholm, där de skall säljas.

Ägarna till skeppen står på stranden och betraktar förnöjsamt arbetskarlarnas flit. Men deras intresse är inriktat speciellt på två av skeppen: pinkskeppet Carolus och snausskeppet Aeolus II, som ligger ute på redden för lastning.

Handelsmannen Henrik Pelander befäller Aeolus besättning på nio man att skynda på med lastningen. Slutligen lyfts de sista tjärurnorna i lastrummet och ännu några tunnor som däckslast. Aeolus II är ett litet tvåmastat segelfartyg med en kapacitet på knappt 90 läster. (1 läst=1,85 nettoregisterton)

Henrik Pelander är delägare i Aeolus men tjänstgör även som dess kapten. Pelander hade gjort många sjöfärder, men den erfarne sjöbjörnen är nervös.

Han spottar ut snuset och stoppar pipan med tobak, odlat av Nedervetilbönderna enligt Chydenii föreskrifter. Det var fråga om snausens jungfrufärd och destinationen är inte Stockholm som tidigare utan Amsterdam i Holland.

Pelander är medveten om resans historiska betydelse. Skeppet är det första skepp, byggts av lokala skeppsbyggare, som skall segla förbi Östersund ut på Nordsjön. Detta har blivit möjligt föregående höst när staden beviljades handels- och stapelfrihet.